

Ny handbok om socialnämndens utredningar enligt lagen om vårdnad om barn

Användningen av socialnämndens utredning

Största delen av de föräldrar som skiljer sig avtalar sinsemellan om vårdnaden om sina barn och umgängesrätten. De föräldrar som inte kan avtala om detta har en möjlighet att ansöka om att en domstol ska fastställa omvårdnaden om barnet och umgängesrätten. Bestämmelser om omvårdnad om barn och umgängesrätt samt om hur dessa ärenden ska avgöras finns i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/1983) och i den kompletterande förordningen (556/1994).

När domstolen behandlar ärendet kan den begära en utredning enligt 16 § i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt från socialnämnden, och från och med den 1 januari 2023 från välfärdsområdet. Begäran om utredning ska lämnas till socialnämnden i den kommun där barnet eller barnets föräldrar eller någon annan delaktig är bosatt. Syftet med utredningen är att ge domstolen uppgifter om familjens situation, barnets levnadsförhållanden och andra omständigheter som inverkar på avgörandet av ärendet. Socialnämnden får göra en utredning endast på begäran av domstol. Utredningen görs i samråd med barnet och föräldrarna.

Bakgrunden till handboken

Riksdagen förutsatte i samband med godkännandet av ändringarna i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (190/2019, Rsv 175/2018 rd) att det ska ges en anvisning och utbildning i hela landet om den utredning som ska göras för domstolens behandling av ärenden angående omvårdnad om barn och umgängesrätt och göras en bedömning av behovet att utfärda bestämmelser om krav på behörighet att utföra utredningarna. Direktören för Institutet för hälsa och välfärd tillsatte den 6 november 2020 en expertgrupp för att utarbeta en nationell anvisning om den utredning som socialnämnden ska göra för domstolarna. Arbetsgruppens mandatperiod var 1.12.2020–30.9.2021, men på expertgruppens begäran förlängdes den till 30 mars 2022. Expertgruppen hade till uppgift att

- utreda oklarheter och bedöma förfarandena på basis av det insamlade materialet
- ta ställning till behovet av en nationell anvisning om utredningen och innehållet i den
- vid behov höra andra experter för att kunna utarbeta anvisningen om utredningen
- producera utredningens innehåll
- bedöma om det behövs utbildning som stöd för handboken
- bedöma om det behövs behörighetskrav för de som ska utföra utredningarna

Arbetsgruppens handbok är färdig och har publicerats på Institutet för hälsa och välfärds webbplats (på finska): <https://thl.fi/fi/-/thl-on-julkaissut-oppaan-olosuhteiden-selvitykseen-lapsen-huoltajuutta-koskevista-asioissa>, <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-733-3>. Frågorna angående behörighetskraven behandlas senare i en separat publikation. Under åren 2022–2023 utarbetar Institutet för hälsa och välfärd också en handbok och en utbildningshelhet om krävande skilsmässor och våld efter skilsmässa som ett led i genomförandet av den nationella barnstrategin.

Mål och användningsändamål för handboken

Syftet med handboken är att stödja yrkespersonerna i deras utrednings- och utvecklingsarbete. Handboken erbjuder evidensbaserade arbetsverktyg och konkret stöd för de olika faserna i utredningsarbetet. Handboken innehåller också anvisningar om hur våld ska beaktas vid utredningarna.

Målet är att handboken ska stödja övergången till de framtida servicestrukturer där det multiprofessionella samarbetet ska vara smidigare. Att sammanföra olika synvinklar gör det lättare att utreda barnens levnadsförhållanden i utdragna vårdnadstvister. Den arbetsgrupp som utarbetat handboken har multidisciplinär kompetens. Handboken innehåller således också arbetssätt och arbetsverktyg från andra vetenskapsområden, som kan användas i utredningsarbetet som stöd för eller tillsammans med socialarbetets metoder. Expertgruppen föreslog till exempel ett evidensbaserat arbetsverktyg med strukturer och frågor för intervju som gör den insamling av tillförlitlig information som utgår från barnets behov effektivare.

Ytterligare information:

Social- och hälsovårdsministeriet:

Marjo Malja, socialråd fornamn.efternamn@gov.fi, 029 516 3581

Institutet för hälsa och välfärd:

Martta October, utvecklingschef, fornamn.efternamn@thl.fi, 029 524 7710

Jaana Tervo, specialsakkunnig fornamn.efternamn@thl.fi, 029 524 8111